

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Niemi-Pynttäre, Risto

Title: Julio Cortázar: Tuli on kaikki tulet

Year: 2016

Version:

Please cite the original version:

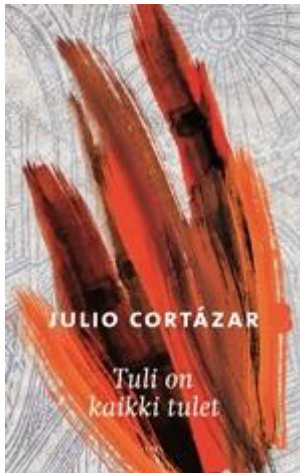
Niemi-Pynttäre, R. (2016). Julio Cortázar: Tuli on kaikki tulet. Maailmankirjat. Käännöskirjallisuuden verkkolehti, 15.1.2016. <http://www.maailmankirjat.maape.net/?p=2171>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Julkaisun tiedot APA-viitemuodossa:

Niemi-Pynttäre, R. (2016). Julio Cortázar: Tuli on kaikki tulet. Maailmankirjat. Käännöskirjallisuuden verkkolehti, 15.1.2016. Retrieved from <http://www.maailmankirjat.ma-pe.net/?p=2171>

Julio Cortázar: Tuli on kaikki tulet

RISTO NIEMI-PYNTTÄRI (5.1.2016) Argentiinalais-pariisilainen Julio Cortázar tunnetaan erityisesti novellin ja lyhytproosan uudistajana. Hän on 60-luvulta lähtien ollut erittäin tunnettu fantastisen (ei fantasian) ja kokeellisen proosan edustaja. Voisi sanoa, että häntä kiinnosti uskomaton – ei mystinen eikä ihmeellinen, vaan surrealismista periytyvä kummallinen. *Tarinoita kronoopeista ja faameista* (suom. 2001) on selkeästi maagisen realismin ja fantasian perillinen. Varhaista Cortázaria kiinnosti kokeellinen keerronta, kuten *Ruutuhyppelyä* (suom.2005). Nyt Anu Partanen on kääntänyt *Tuli on kaikki tulet* novellikokoelman vuodelta 1966, hän on tavoittanut hyvin tyylin, joka sijoittuu kokeellisen ja fantastisen väliin.

TULI ON KAIKKI TULET novellin nimi viittaa tuhoon, joka toistuu aina samana. Yli aikojen saman kaltaisena toistuu myös petos ja petetyksi tulemisen kokemus. Cortázar kuvaa kaksi petosta ikään kuin päällekkäin. Hän rinnastaa novellissa kaksi petosta, niin että hetki muinaisessa Roomassa sulautuu modernissa Pariisissa tapahtuvaan petokseen ja tuhoon.

Cortázaritse on puhunut ”figuureista”, jotka yhdistävät etäiset asiat toisiinsa: kaikissa tulissa on sama hahmo, kauhistuttava symmetria:

”Cortázarcan violate divisions of time and space in pursuit of a figura and in the process say something about human life and behaviour that transcends those divisions” kirjoittaa Peter Standish *Understanding Julio Cortázar* -teoksessaan. Google booksista löytyy teoksen luku, joissa hän tarkastelee yksityiskohtaisesti *Tuli on kaikki tulet* (*Todos los fuegis el fuego*) kokoelman novelleja.

Eräs figuuri novellissa on pettäjien ylimieliset eleet: roomalainen käskynhaltija nostaa kätensä ylös avaten gladiaattorien taistelun, jossa hän on valinnut häviäjän. Samalla tavalla petos on modernin nautiskelijan käden eleessä, hänen nostaessaan puhelimen luurin. Tämä Roland on päättänyt jättää naisen, joka hänelle soittaa. Roland ei kuuntele, ei vastaa

sanallakaan hätääntyneen naisystävänsä vuodatukseen. Hän antaa tämän tajuta vähitellen, kuinka paras ystävätär on otettu hänen tilalleen. Petos on päätös, joka on tehty jo, sama kuvio toistuu gladiaattorin ja jätetyn naisen kohdalla.

Cortázar keskittyy kuvaamaan uhrien epäluuloa, aavistuksia ja viimeistä yritystä kieltäytyä uskomasta tosiasiaa.

Samalla hetkellä, kun nainen soittaa miehelle, hän aavistaa tehneensä virheen. ”hän oli varma, että sanoisi Rolandille juuri sen, mikä liittäisi hänet puhelimesta ruikuttajien joukkoon”. Puhelimen luuri korvallaan Roland vain odottaa hetkeä, jolloin voisi sanoa ratkaisevat sanat. Samoin kuin nainen, myös gladiaattori aavistaa hyökänneensä väärällä hetkellä, niin että tästä eteenpäin kaikki hänen hyökkäyksensä ovat turhia, eikä vastustajan tarvitse kuin odottaa milloin hänen voimansa ehtyvät.

Cortázar limittää Rolandin ajatukset huomaamatta gladiaattorin ajatuksiksi:

”puhukoon, toistelkoon lauseitaan sillä aikaa kun hän valmistelee pari tarkoin harkittua vastausta, jotka putoavat tuohon surkuteltavaan sanatulvaan. Hän hengittää syvään, kohottautuu harhautuksen ja koukkauksen jälkeen; jokin sanoo hänelle että tällä kertaa vastustaja vaihtaisi järjestystä ja atrain tulisi ennen verkkoa.” (143)

ETELÄN VALTATIE, kuuluisa novelli, on tyyliltään kevyen humoristinen. Jean-Luc Godard hyödyntää sitä *The Week End* elokuvassaan. Novelli kertoo humoristisen lämpimästi liikenneuhkasta ja pysähtymisestä Pariisiin johtavalla valtatiellä. Autojono seisoo tunteja, etenee hieman ja pysähtyy sitten päiviksi tai loputtoman pitkän tuntuiseksi ajaksi.

”Kaikki olivat varmoja siitä, että jossain lähitienoilla oli sattunut vakava onnettomuus, se oli ainoa selitys liikenteen niin uskomattoman hitaalle etenemiselle. Samalla tuli käsiteltyä myös hallitus, helle, verot ja liikennesuunnittelu; aihe toisensa perään, sitten edettiin kolme metriä, vaihdettiin taas pari kulunutta fraasia, viisi metriä, ponnekas lausahdus tai vaimea kirous.” (11)

Matkustajien raivo ja kärsimättömyys muuttuvat vähitellen avuliaisuudeksi. Ihmiset jaloittelevat, siirtyvät tien penkalle picnicille, mutta ryntäävät aina autoilleen kun jono liikkahtaa.

Novellin teemaa voi luonnehtia sanoen, että liikenteessä ei synny yhteishenkeä, mutta se voi syntyä liikenteen pysähtyessä. Novellin motto on *L'Espresso*-lehdestä, 1964: ”Ärtyneillä autoilijoilla ei tunnu olevan mitään tarinaa ... Onhan liikenneuhka ilmiönä vaikuttava, mutta se ei kerro juuri mitään.”

Cortázar kehittelee tilanteen ja laittaa ihmiset toimimaan. Valtatie on niin jumissa, että kaikkien on luovuttava aikatauluista, ja sen seurauksena syntyy kohtaamisia, tarinoita, yhteistä elämää.

Humoristinen liikenneuhkan kuvaus on 60-luvun alun tyyliä; ihmiset saavat kutsumanimensä autojen perustella. Ehkä myös sota-ajan opettama kärsivällisyys ja yhdessä selviämisen halu on siirtynyt liikenneuhkaan, aivan kuin Jaques Tatin *Riemuloma rivieralla* -elokuva olisi siirretty valtatieen varteen.

KOHTAAMINEN on toinen kuuluisaksi tullut novelli, sen kertoja on nuori kuubalainen kapinallinen. Lopussa hän paljastuu Che Guevaraksi, joka kohtaa Fidel Castron. Kerrotaan, että tämän kohtaamisen jälkeen Kuubassa alkoi legendaarinen Guerillojen sissisota Batisteja vastaan. Tämä on novellin ulkoinen konteksti, sen kerronnta on kokonaan sankarin sisäiselle kokemukselle perustuvaa. Cortázar kuvaa kapinallisen sisäistä sitkeyttä, uskoa veljeyteen ylivoimaiselta tuntuvasta vastustuksesta huolimatta.

SAIRAIDEN HYVINVOINTI on täydellinen kontrasti edelliselle, se on tyyliään fantastinen. Suvun matriarkkaa eli mamacua suojellaan kaikilta järkytyksiltä. Hänen suosikkipoikansa on aikaa sitten kuollut onnettomuudessa, mutta matriarkalle kerrotaan, että poika tekee menestyksekkästä uraa ulkomailla eikä ehdi kotiin. Uusi tarina keksitään, kun mamacua sairastuu ja kuolee. Vähitellen kuolemasta suojelemisesta tulee tapa, niin että kun mamacua itse kuolee sukulaiset miettivät kuinka suojella hänen rakkainta poikaansa tältä tiedolta: he alkavat kehittää kirjeenvaihtoa näiden kahden kuolleen välillä. Novellin maailma vaikuttaa hyvin katolilaiselta, nimi ”Sairaiden hyvinvointi” viittaa kirkon ylläpitämien sairaaloiden tunnuslauseeseen *Salus infirmorum*.

SAARI KESKIPÄIVÄN AIKAAN käsittelee Cortázarille ominaisella tavalla unelmaa, ja kuinka se muuttuu todeksi. Kreikan saaristossa on pieni saari, jonka lentokoneessa työskentelevä stuertti näkee vain muutaman minuutin ajan joka lennolla. Stuertin elämä on helppoa mutta pinnallista, niinpä ajatus saareen muuttamisesta tulee aina vaan syvemmäksi ja todemmaksi.

Cortázar kuvaa kuinka usein mies on ajatuksissaan jo saarella: naisystävän raskaus, abortti ja poislähteminen katkeavat aina kesken, ja tilalle tulee välitön siirtymä saari-mielikuviin. Muutto saarelle, huoneen hankkiminen, kävelyretket ja ihmisiin tutustuminen on kerrottu todellisina tapahtumina, siirtymän helppous saa lukijan ihmettelemään että muuttiko mies todella, tai päinvastoin: oliko hän koskaan ollut lentokoneessa, jonka ylilentoa hän puolilta päivin aina katseli.

TOINEN TAIVAS, kokoelman päättävä novelli kertoo myös unelmasta – tai toisiinsa limittyvistä todellisuuksista. Buenos Airesissa elävä, pörssissä työskentelevä mies siirtyy vaivattomasti 1800-luvun lopun Pariisiin tapaamaan maksullista rakastajatartaan, viettämään aikaa tämän pienessä huoneessa, istuskelemaan kuppiloissa ja kuljeskelemaan basareissa. Samanaikaisesti, ja saman ikäisenä, hän elää myöhempää aikaa nuorukaisena, joka on mennyt kihloihin mutta asuu vielä äitinsä luona.

Nyt fantastisen, ihmeellisen ja kummallisen novellin lajia on harrastettu jo kauan. Cortázarin viisikymmentä vuotta aikaisemmin kirjoitetut novellit eivät aiheidensa puolesta ole enää niin ainutlaatuisia. Cortázar *Bestiario* (1999) ja *Tarinoita kronoopeista ja faameista* (2001) ovat aiheiltaan ja mielikuvitukseltaan lyömättömän fantastisia. *Tuli on kaikki tulet* puolestaan menee kerronnassa aivan uskomattomille ja antoisille alueille.

Julio Cortázar *Tuli on kaikki tulet* (suom. Anu Partanen, Teos 2015)